Konserniosasto

Asia: K 1/2025 vp Hallituksen vuosikertomus 2024

Liikenne- ja viestintäministeriön asiantuntijalausunto

Katsaus toimintaympäristön ja toimialan muutoksiin

Toimialaan vaikuttaa merkittävästi muuttunut turvallisuustilanne. Itämerellä varjolaivasto on turvallisuus- ja ympäristöuhka. Satelliittinavigoinnin häiriöt ja merikaapelien vaurioitumistilanteet ovat lisääntyneet. Yhteistyötä Naton ja Pohjoismaiden kanssa on tiivistetty muun muassa sotilaallisen liikkuvuuden edistämisessä. Kyberhyökkäysten luonteen muuttuminen ja kasvu on lisännyt hallinnonalan valmius- ja varautumistarpeita.

Sään ääri-ilmiöt ovat aiheuttaneet häiriöitä ja myös niihin varautumiseen ja toipumiseen on kohdennettu resursseja. Tieto vuoden 2024 liikenteen päästökehityksestä saatiin toukokuussa 2025 ja päästötiedot osoittavat hiilidioksidipäästöjen kasvua.

Kilpailukyvyn ja talouskasvun lisäämiseksi tekoälyn hyödyntäminen sekä digitaalisen ja datainfrastruktuurin kehittäminen on keskeistä. Ministeriö vastaa suurelta osin EU:n kehittyvästä sääntelystä näillä alueilla.

Julkisen talouden vaikea tilanne näkyy hallinnonalalla. Tuottavuutta nostavia toimenpiteitä on toteutettu ja tehtäviä priorisoitu. Toiminnan tehostaminen jatkuu tulevaisuudessa. Ministeriön organisaatiouudistuksella tavoiteltiin säästöjä ja vastattiin toimintaympäristön muutoksiin. Toimintaympäristön kompleksisuus ja epävarmuus on kasvanut, mihin hallinnonalalla on vastattu muun muassa kehittämällä ennakointia, vaikutusarviointia ja muuta valmistelun ja päätöksenteon tietopohjaa.

Hallinnonalan tuloksellisuuden kehitys

Ministeriön johdolla valmisteltiin luonnos 12-vuotiseksi valtakunnalliseksi liikennejärjestelmäsuunnitelmaksi vuosille 2026-2037 (Liikenne 12). Uusiksi liikennejärjestelmän kehittämisen tavoitteiksi linjattiin toimivuus, turvallisuus ja kestävyys. Liikennejärjestelmän kehittämisen tavoitteita edistävät myös maankäytöstä, asumisesta ja liikenteestä laaditut MAL-sopimukset vuosille 2024-2035 valtion ja seitsemän suurimman kaupunkiseudun välillä.

Väyläverkon kehittämishankkeita on edistetty sekä hallitusohjelman investointiohjelman että Liikenne 12 -suunnitelmaan perustuvan väyläverkon investointiohjelman mukaisesti. EU-rahoitusta on hyödynnetty täysimääräisesti ja Suomi sai liikenteen Verkkojen Eurooppa -ohjelmasta noin 85 miljoonaa euroa yhteensä 20 hankkeelle. Väyläomaisuuden korjausvelan määrän kasvu on saatu taitettua kertomusvuoden aikana.

Suomen kyberturvallisuusstrategia uudistettiin vastaamaan muuttunutta toimintaympäristöä. Strategia vie kyberturvallisuuden vahvemmin osaksi kokonaisturvallisuuden mallia ja huomioi kyberturvallisuustoimialan kasvun mahdollisuudet Suomessa.

Ministeriö jatkoi liikenneturvallisuusstrategian toimeenpanoa ja sen seurantaa. Vuonna 2024 Suomelle myönnettiin eurooppalainen liikenneturvallisuuspalkinto (European Transport Safety Council Prize). Tieliikennekuolemien määrä on laskenut Suomessa tasaisesti ja tieliikenteen turvallisuus parani maltillisesti myös vuonna 2024. Lasten osalta liikennekuolemien määrä on kuitenkin huolestuttavasti lisääntynyt.

Avaruustilannekeskuksen perustaminen aloitettiin joulukuussa. Sen siviilijohtokeskus perustetaan Ilmatieteen laitoksen ja sotilasjohtokeskus Puolustusvoimien yhteyteen. Avaruustilannekeskus tuottaa avaruustilannekuvaa yhteistyössä Suomen kumppanimaiden ja avaruusvalvonnasta vastaavien organisaatioiden kanssa.

Jäänmurto on Suomen kansantaloudelle ja elinkeinoelämän kilpailukyvylle välttämätön palvelu ja olennainen osa liikennejärjestelmän kokonaisuutta. Arctia Oy:n omistajaohjaus siirtyi elokuussa valtioneuvoston kanslian omistajaohjausosastolta liikenne- ja viestintäministeriöön ja samalla yhtiö muutettiin strategisen intressin yhtiöstä erityistehtäväyhtiöksi. Jäänmurron lisäksi Suomen valtiolla on Arctia Oy:lle huoltovarmuuteen liittyvä omistuksen intressi väylänhoidossa ja -suunnittelussa sekä merenmittauksessa.

Eduskunnan lausumat

Liikenne- ja viestintävaliokunnalla on vireillä liikenne- ja viestintäministeriölle yhteensä 16 lausumaa. Lausumat ovat sisällöllisesti hyvin erilaisia. Liikenne- ja viestintävaliokunnan lausumien edellyttämät toimenpiteet ovat käynnissä 13 lausuman johdosta. Kolmen lausuman osalta ministeriö ehdottaa, että lausumat eivät enää antaisi aihetta toimenpiteisiin.

Olli-Pekka Rantala

Osastopäällikkö, ylijohtaja